

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHELMŻYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno - oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „ST RZECHA RODZINNA” wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej” (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej. Redaktor naczelny i odpowiedzialny: KLEMENS KOBIERSKI, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża — Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 61.

Chełmża, piątek dnia 15-go marca 1929 r.

Rok II.

Rok jubileuszowy.

Organ watykański „Osservatore Romano” opublikował w tych dniach konstytucję apostolską Ojca św. pt.: „Auspiciantibus nobis”. Ogłaszając w ten sposób 50-ty rok swego kapłaństwa jako powszechny rok jubileuszowy „extra ordinem” w całym Kościele katolickim. Ojciec św. udzielił wszystkim katolikom możności uzyskania odpustu zupełnego. Wołają przeto Głowy Kościoła było; przyczynić się do wzrostu wiary w świecie, do poprawy obyczajów i do uświęcenia życia duchowieństwa i wiernych. Obrana tym razem forma przemówienia papieskiego jest formą „konstytucji apostolskiej”, a więc nie specjalnego orędzia w postaci encykliki, skierowanej do wszystkich patriarchów, prymasów, arcybiskupów, biskupów i innych miejscowych kapłanów, w formie bulli papieskiej.

Ojciec św. daje w tej bulli wyraz swej radości z powodu życzeń, jakie z okazji złotego jubileuszu kapłańskiego złożył mu cały świat i pragnie, by wszystkie jego ukochane dzieci stały się uczestnikami tych dóbr i radości duchownych, których udzielanie jemu jest tylko zarezerwowane. Wobec tego Papież oznacza bieżący rok aż do ostatniego dnia miesiąca grudnia jako nadzwyczajny rok jubileuszowy i ufa, że wszyscy wierni skorzystają z łask tego jubileuszu. Uroczystość złotych godów kapłańskich ma pomóc wszystkim kapłanom do podniesienia życia na wskazane przez Boga wyżyny ich świętego posłannictwa, a wiernym przybliżyć upragnione królestwo Chrystusowe z pokojem Chrystusowym.

Rzymianie i pielgrzymi, przybywający do Rzymu, mogą uzyskać zupełny odpust jubileuszowy pod warunkiem dwukrotnej obecności w bazylikach watykańskich, na Lateranie i Santa Maria Maggiore, i modlitwy za nawrócenie grzeszników, na intencję usunięcia błędów i schizmy oraz na intencję pokoju i zgody między narodami i książętami, by w ten sposób łatwiej stało się osiągnięcie wywyższenia, pomyślności wolności Kościoła katolickiego i jego Najwyższego Zwierzchnika. — Przepisane są następnie dwa dni postu, spowiedź i Komunia św. oraz jałmużna w miarę możliwości na jakiś cel pobożny, a zwłaszcza na rozpowszechnienie wiary św.

Wierni poza Rzymem, chcąc uzyskać odpust, winni dwukrotnie odwiedzić trzy kościoły albo kaplice publiczne, wskazane przez odnośnego biskupa. Gdzie niema tylu kościołów, można trzy razy modlić się w dwu kościołach, lub sześć razy w jednym i tym samym kościele, zachowując inne warunki, przepisane dla Rzymu. Osoby, uczestniczące w procesjach z proboszczem lub innym księdzem, mogą zmniejszyć liczbę odwiedzin kościołów wzgl. kościoła. W razie poważnych przeszkód przepisy te mogą być zastąpione przez inne równoznaczne.

Podczas ostatniego noworocznego przyjęcia szlachty rzymskiej Ojciec św. nazwał swój jubileusz „świętem o charakterze serdecznie rodzinnym”. Z tem samem uczuciem ojcowo-rodzinnym Papież chciałby widzieć możliwie najwięcej pielgrzymów w czasie tego roku świętego, któremu wprawdzie będzie brakowało wielkich ceremonij innych lat ju-

Wiceprezes Banku Polskiego powołany do komitetu finansowego Ligi Narodów.

Warszawa, 13. 3. Do Warszawy nadeszła wiadomość o powołaniu wiceprezesa Banku Polskiego p. dra Feliksa Młynarskiego na stanowisko członka komitetu finansowego Ligi Narodów.

Komitet Ligi Narodów zajmujący się sprawami finansowymi poszczególnych członków Ligi,

składa się 12 najwybitniejszych fachowców w dziedzinach gospodarczej i politycznej całego życia. Powołanie wiceprezesa Banku Polskiego na stanowisko członka Komitetu jest wielkim sukcesem. P. Młynarski cieszy się w kołach światowych ekonomistów dobrze zasłużoną sławą.

Preliminarz budżetowy uchwalony w senacie

Warszawa, 13. 3. Globalne cyfry preliminarza budżetowego, uchwalonego w dniu onegdajszym na plenarnem posiedzeniu senatu, przedstawia następująco: Dochody — administracja, monopol 902.517.000 zł., razem 2.912.547.709

zł. Wydatki — administracja 2.735.959.371 zł., przedsiębiorstwa 21.887.600 zł., razem 2.757.846.971 zł. Nadwyżka więc wynosi 154.700.738 zł. Po potrąceniu 10 proc. na dodatki dla urzędników, nadwyżka netto wynosi 6 700.738 zł.

Hindenburg ogłosi dyktaturę?

Sensacyjne doniesienia prasy niemieckiej.

Berlin, 13. 3. „Niederdeutsche Ztg.” podaje sensacyjną pogłoskę, według której prez. Hindenburg ma rozwiązać Reichstag po Wielkanocy i utworzyć gabinet prawicowy z Luthrem jako kanc-

lerzem, pozatem weszliby do rządu Groener, Schacht i Kaas. Miałoby to nastąpić na podstawie par. 48, konst. wejmarskiej o nadzwyczajnych pełnomocnictwach prezydenta Rzeszy.

Sensacyjna afera poborowa w Krakowie.

Kraków, 13. 3. Wykryto tu sensacyjną aferę poborową, w którą zamieszany jest emerytowany generał dr. Diazer. Był on przez czas dłuższy komendantem szpitala garnizonowego i naczelnym lekarzem garnizonu. Interwenjował on między lekarzami wojskowymi przy zwalnianiu od służby, za co pobierał pieniądze od swych klientów. Pomagali mu aplikanci adwokacy dr. Bernstein i dr. Herzog.

Nowe pismo w Poznaniu.

Poznań, 13. 3. (AW). Z dniem 15 marca wyjdzie nowe pismo codzienne pod nazwą „Pierwsza gozina w południe”. Pismo wydawane będzie przez grupę finansistów łódzkich.

Sukces narciarzy polskich w Finlandji.

Helsingfors, 13. 3. W zawodach narciarskich narciarzy polscy osiągnęli znaczny sukces. W skokach Bronisław Czech zajął drugie miejsce, mając najwyższą notę za styl. Szostak zajął miejsce ósme.

bileuszowych, jak otwarcie i zamknięcie świętych wrót w głównej bazylice, ale który będzie miał inne uroczystości, jak beatyfikację na wiosnę i na jesieni. Beatyfikacja Don Bosco, założyciela Zgromadzenia XX. Salezjanów, stanie się powodem najliczniejszych w tym roku pielgrzymek do Rzymu. (KOP.)

Dalsze rokowania z Gdańskiem.

Gdańsk, 13. 3. (AW). Dziś przybyli do Gdańska delegaci Min. Skarbu insp. Gużkowski i radca dr. Ostaszewski, dla wznowienia rokowań w sprawie podwójnego opodatkowania między Polską a Gdańskiem. Z ramienia Kom. Generalnego Rzplitej będzie brał udział w rokowaniach radca Maksymowicz, ze strony gdańskiej dr. Lademann i Galasch.

Dzieł Trockiego

drukować nie wolno.

Moskwa, 13. 3. (AW). Politbiuro powzięło decyzję zakazującą Gosizdatowi (Państwowa instytucja wydawnictw sowieckich) dalszych wydawnictw jakichkolwiek dzieł Trockiego. Objęte są tym zakazem przedewszystkiem te dzieła Trockiego, które nie ukazały się dotąd w druku, a które zostały złożone przez b. wodza komunizmu między rokiem 1924 a 1928.

Kolejarze niemieccy grożą strajkiem.

Berlin, 13. 3. (AW). Związek zawodowy robotników i pracowników kolei żelaznych Rzeszy wystosował ultimatum do administracji naczelnej z żądaniem podwyżki płac. Ponieważ zarząd kolei nie chce się zgodzić na podwyżkę płac, zachodzi możliwość proklamowania przez Związek strajku generalnego.

Program obchodu Imienin Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Komitet Wykonawczy Pomorskiego Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Obchodu Imienin Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego wzywa ogół obywateli miasta Torunia do wzięcia udziału w obchodzie i w uświetnieniu dnia imienin Marszałka J. Piłsudskiego.

Udział ten winien wyrazić się w pierwszym rzędzie przez powszechne udekorowanie domów, okien i witryn wystawionych flagami o narodowych barwach oraz specjalnie w tym celu wydaniem nalepek z podobizną Marszałka Piłsudskiego.

Pozatem Komitet wykonawczy wzywa ogół obywateli do wzięcia jaknajliczniejszego udziału we wszystkich imprezach przez Komitet zorganizowanych a mających na celu wyrażenie hołdu i czci Pierwszemu Marszałkowi i Wielkiemu Obywatelowi Polski w dniu Jego Imienin.

Program obchodu:

Niedziela 17 marca — uroczyste akademje w następujących salach:

1. Teatr miejski o godz. 13-ej
2. Sala Kino Teatru Palace ul. Sienkiewicza o godz. 13 ej
3. Sala Eldorado ul. Chełmińska o godz. 17-ej

Wejście na wszystkie akademje bezpłatne

Wtorek 1-go marca

1. Uroczyste nabożeństwo polowe na pl. Garnizonowym o godz. 10-ej rano. Po nabożeństwie defilada garnizonu przed pomnikiem Marszałka.
2. Przedstawienie galowe w teatrze miejskim o godz. 19-ej poprzedzone okolicznościowym przemówieniem.

Bilety do nabycia w kasie teatru.
Dla przedstawicieli władz rezerwuje kasa teatru bilety do dnia 19-go godz. 12-ej w południe.

Uwaga: Dochód ze sprzedaży nalepek, które można otrzymać po 10 gr. za sztukę w składzie p. Kaczmarka ul. Szeroka, Sport — Bloch, św. Katarzyny 5, skład tytoniu Werycha, Mickiewicza 92, Klimek sklep tytoniowy Kościński 12, Książczyński księgarnia, Podgórz ul. Główna, — przeznaczają się w całości na budowę statku „Pomorze”.

Komitet Wykonawczy:

(—) Antoni Bolt, Prezydent Miasta, Cieńska Dora, Komendantka Chorągwi Żelaznego Związku Harcerskiego. (—) Inżynier Gierstman Naczelnik Okręgowy Tow. Gimnastycznego „Sokół”, (—) Hermann Nacz. Sądu Grodzkiego, (—) Teofil Kaczmarek Prez. Podof. Rezerw, (—) Ludwik Makowski Radca. (—) Maksymowicz płk. Kmdt. Garnizonu (—) ksiądz Olesiński, proboszcz, (—) Schab Teofil, kpt. rez. (—) Stawasz Aleksander, ppłk. (—) Świdzki Stefan, Nacz. Wydz. Kuratorium. (—) Szepety St. Inż. Prez. Zw. Strzeleckiego.

W. Langwood.

Krwawy Rok 1913

(Przeład z angielskiego).

(Ciąg dalszy)

(16)

Pod wieczór, w każdym mieście, w każdej wsi i każdej osadzie ukazała się druga proklamacja, wzywająca wszystkich rezerwistów armji pod broń. Był to rozkaz mobilizacyjny. Ale okazało się, że wykonaniu jego stało niejedno na przeszkodzie. Plany mobilizacyjne były w zaniedbaniu, broni brakowało, jednym słowem panował zamęt i nieporządek. A tymczasem Niemcy byli już przy robotce. W poniedziałek nieznaną ręką zniszczyła linię kolejową do Southampton, przez wysadzenie mostu; taki sam los spotkał kolej do Reading, gdzie wysadzono w powietrze pociąg nocny. W okolicy Londynu kilkanaście mostów uległo zniszczeniu.

Szpiegowie niemieccy ukrywali się latami wśród tysięcy Niemców, zalewających stolicę Anglii. Zorganizowani byli wymiennicie, każdy miał wyznaczony rewir, tak, że robota szła bez zarzutu. Od lat wielu wyznaczone były mosty i drogi, mające ulec zniszczeniu, od lat były obrane materiały wybuchowe, które w danym razie dadzą się użyć z najlepszym skutkiem. Teraz maszyna poszła w ruch i działała przerażająco.

W nocy z niedzieli na poniedziałek wszystkie koleje, wiodące ku wybrzeżu wschodniemu i pół-

nocno-wschodniemu były już przerwane przez przednie strażce niemieckie. W noc poniedziałkową dzieło zniszczenia posunęło się ku południowi. Wojska, które miały stanąć na północnej linii obronnej Londynu, musiały objeżdżać wielki krąg, nim dostały się na miejsce przeznaczenia. We wtorek zaczęło wojsko odchodzić; część koleją, część autobusami motorowymi, jakie załadowały w ostatnich czasach ulice Londynu. Wogóle we wszystkich miastach władze wojskowe zarekwirowały samochody, w nadziei, że wsadzając na nie piechotę, wynagrodzi się zupełny prawie brak konnicy.

Tymczasem nadeszła pierwsza autentyczna wiadomość o nieprzyjacielu. Dzienniki otrzymały ją przez agencję Central News. Brzmiała jak następuje:

Chatham, 3 września 11.30 w nocy.

O ósmej wieczorem zdarzył się dziś na kanale Medway niezwykły wypadek. Parowiec „Pole Star”, pojemności 1200 tonn, wiozący cement, zderzył się przy wyjeździe ze statkiem „Frauenlob” z Bremy, okrętem nieco większym, który płynął w przeciwnym kierunku. Zdarzyło się to na cieśninie kanału, między Chatham a Sheerness.

Krają przeróżne pogłoski. Mniejsza o to, który ze statków ponosi odpowiedzialność za niewłaściwe sterowanie i za nieposzanowanie znanych przepisów co do wymijania. Faktem jest, że „Frauenlob”, uderzony przez „Pole Star”, zatonął w poprzek kanału. „Pole Star”, po zderzeniu, skręciła i osiadła na dnie prawie równolegle do statku niemieckiego. Natychmiast udały się tam parowce z oficerami marynarki i robotnikami portowymi, aby w razie, gdyby nie powiodło się pod-

Koniec rewolucji w Meksyku.

Powstańcy poddali się i zostali rozbrojeni.

Wiedeń, 13. 3. Dzienniki donoszą z Meksyku, że wojska powstańcze pod dowództwem gen. Aguirra poddały się i zostały rozbrojone w Juaniaca w stanie Vera Cruz. Sądzą, że rewolucja na

południu została w ten sposób zlikwidowana. Wojska rządowe, które wyruszyły przeciwko gen. Aguirra, wstrzymały swój dalszy pochód.

Miljarder Morgan postawi sobie olbrzymią wieżę.

Jeden z najbogatszych ludzi świata — miliard amerykański Morgan ma zamiar zbudować w Ameryce olbrzymią wieżę na kształt piramidy — która rozmiarem swym przewyższyć ma wszystkie budynki świata. Piramida ta ma być 216 metrów wysoka. Koszta wzniesienia samych murów będą wynosiły 3 i pół miliona dolarów.

Oryginalny zjazd.

Na oryginalny pomysł wpadł pastor angielski dr. Sliser z Bridgeport, który zaprosił do siebie 192 par małżeńskich, którym swego czasu udzielił ślubu. Zjazd rozpocznie się wielkim „ślubnym obiadem” na probostwie, poczem odbędzie się ankietą i dyskusją na temat małżeństwa. Pastor Sliser jest zdania, że zapatrywanie tych wszystkich ludzi na małżeństwo i poczynione przez nich doświadczenia, rzucą dużo światła na ten trudny dzisiaj problem.

Królowa angielska przyjmuje w zastępstwie króla Jerzego.

Mistrz ceremonji dworu angielskiego zawiadomił prasę londyńską, że z początkiem maja odbędą się cztery wielkie przyjęcia dworskie w pałacu Buckingham. Wobec choroby króla Jerzego i przeciągającej się rekonwalescencji, królowa Mary będzie sama czynić honory domu i przyjmować hołdy gości. Ks. Walji wprowadzi królową do sali tronowej, ale sam nie będzie przyjmował w zastępstwie ojca. Królowa zajmie miejsce na tronie i przyjmie ukłony debutantek, które będą przed nią defilować. Prezentacja tych młodych tem kulminacyjnym każdego przyjęcia dworskiego.

Z kraju.

Wspaniałe rezultaty polskich cywilnych pilotów.

Dnia 6 bm. pilot linii lotniczej „Lot” Zygmunt Barciszewski ukończył drogę 250 000 klm. które przebył prowadząc samolot na szlakach powietrznych.

Dnia 8 lutego podobny jubileusz obchodził drugi pilot tej linii Tadeusz Karpiński, który przebył drogę o 100 tys. klm. więcej, bo 3550,000 km.

Wspaniałe rezultaty osiągnięte przez polskich pilotów komunikacyjne stwierdzają z jednej strony wybitne ich uzdolnienie, a z drugiej wysokie bezpieczeństwo przejazdów powietrzem.

Nadmienić należy, że droga powietrzna przebyta przez p. Barciszewskiego równa się sześciokrotnemu okrażeniu kuli ziemskiej, a droga przebyta przez p. Karpińskiego równa się prawie odległości ziemi od Jksiężyca.

Konkurs na zmianę nazw miast Konstantynów i Aleksandrów.

Miasta Konstantynów i Aleksandrów postanowiły zmienić swoje dotychczasowe nazwy, jako pozostałości z czasów zaborczych. Mianowicie Konstantynów został ochrzczony tą nazwą na cześć W. Ks. Konstantego, a Aleksandrów na cześć cara Aleksandra I. Samorzady tych miast rozpiwały już konkurs na nowe nazwy.

Napad na wartownika.

Wartownikowi przy więzieniu wojskowym na ul. Dzikiej w Warszawie jakiś człowiek usiłował mimo ostrzeżenia, wyrwać karabin. Wartownik Jachon strzelił, raniąc ciężko napastnika. Rannego odwieziono do szpitala. Do tej chwili nie odzyskał przytomności. Przy rannym nie znaleziono dowodów osobistych, nie można więc było stwierdzić ani tożsamości napastnika, ani motywów napadu.

Zmiany w szkolnictwie.

Minister oświaty zwolnił ze służby wizytatorów: pp. Krauzego i Kotulę z Kuratorium poznańskiego. W kuratorium śląskiem mianował wizytatorem p. Igielskiego.

Śmierć wskutek nieostrożności 580 kroków od stacji został zabity przez pociąg osobowy, zdążający z Bochni do Krakowa, Władysław Hołyst, przetokowy lat 31.

Odbudowujące się miasto.

Miasto Kalisz zostało przez Niemców podczas wojny światowej bardzo zniszczone. W ostatnich latach pracę nad odbudową miasta posunęły się ogromnie naprzód. Obecnie zawarł magistrat tańszą umowę ze spółką wielkich kapitalistów (bankierów) szwedzkich — którzy podjęli się budowy wielkiej nowej i według najnowszych zdobyczy wiedzy i techniki urządzonej elektrowni. Koszta budowy oblicza się na 5 milionów złotych.

nieść obu statków. wysadzić je w powietrze.

W obecnym stanie naszych stosunków zagranicznych zamknięcie kanału, wiodącego do jednego z największych naszych portów wojennych, jest niebezpieczeństwem narodowym i nie może być cierpiane ani chwili.

Druga wiadomość, również przez świadka naczynego, brzmiała jak następuje:

Chatham, 4 września.

W sprawie kolizji statków na kanale, o której wczoraj donosiłem, pojawiła się rewelacja, brzmiąca dość nieprawdopodobnie, zmuszająca nas jednak do wniosku, że wypadek ten nie był dziełem przypadku. Wszystko wskazywałoby na to, iż ma się do czynienia ze zorganizowanym spiskiem, którego celem było zamknąć w porcie wszystkie statki wojenne, gotowane obecnie do boju z całym pośpiechem w dokach portowych. Nie można właściwie mieć wątpliwości, z której strony spadł ten złośliwy figiel.

Zamiast złośliwy figiel, możnaby właściwie powiedzieć: akt otwartej nieprzyjaźni i to pośród zupełnego pokoju, mamy bowiem jeszcze pokój, aczkolwiek horyzont polityczny zaciemnił się bardzo. Mamy rząd, który zaraz na wstępie oświadczył, iż przedewszystkiem pragnie pokoju i nie cofnie się przed zredukowaniem naszych sił na lądzie i na morzu, jeżeli ta redukcja może zabezpieczyć pokój. Jesteśmy przeświadczeni, iż rząd ten potrafi także wysłedzić sprzysiężenie, jakie mogło mieć miejsce i zażąda zadośćuczynienia, bez względu na to, kim są i jak wysoko stoją ludzie, którzy popełnili występki przeciw ustawom kultury.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Z Torunia.

Teatr toruński.

W czwartek 14. bm. „Kobieta wino i dancing“, a w piątek 15 bm. „Ligja“.

Ujęcie zbiega z więzienia. W dniu 28 stycznia br. zbiegł z więzienia w Toruniu Karol Kierzkowski, bohater bandyckiego napadu w Chelmży, skazany na 10 lat więzienia. Kierzkowski podjął próbę ucieczki wspólnie ze skazanym za kradzież żydkiem Joskiem Malaga; żydek nie zdołał wydostać się z podwórza więzienia zaś Kierzkowskiemu się to udało. Bujał więc sobie na wolności, niedługo jednak, gdyż oto we wtorek 12 bm. został ujęty przez posterunek policji z Chelmży w miejscowości Zegartowice, pow. chełmińskiego. Ponieważ K. z tamtych stron pochodził, po ucieczce jego z więzienia, roztoczono nad całą okolicą baczną obserwację a wreszcie, wyszedłszy „ptaszka“ urządzono nań zasadzkę, w którą tenże wpadł.

Kurs dla przewodników. Staraniem Tow. Krajoznawczego — odbędzie się w drugiej połowie marca bezpłatny kurs dla przewodników, — który obejmie wykłady i pokazy z dziedziny historii Torunia, zagadnień geograficzno-gospodarczych, architektury i zabytków miasta oraz techniki oprowadzenia po mieście.

Panie i panowie, którzyby chcieli wyszkolić się na przewodników, zechcą zgłosić się piśmiennie lub osobiście do 15 marca do p. Sikory, drogerja „Sanitas“, ul. Szeroka.

Wystawa obrazów. W dniach najbliższych otwarta zostanie w salach Strzeluicy przy ul. Przedzamcze 9 w Toruniu. — Wystawa Obrazów Zespołu Warszawskich Artystów Malarzy w liczbie 37, z laurami: — pierwszej nagrody miasta stoł. Warszawy Apolonjuszem Kędzierskim; „Olimpiady w Amsterdamie“ — prof. Władysławem Skoczylasem; pierwszej nagrody na konkursie Warsz. Tow. Zachęty Sztuk Pięknych Michałem Borucińskim, oraz kilku najwybitniejszych mistrzów stoł. Warszawy. — zainteresuje szerszy ogół inteligencji i dozna nie mniejszego powodzenia, bowiem w dalszym ciągu poza reprezentacją twórczości artystycznej plastyki współczesnej, szerzona będzie też sama misja kulturalno-oświatowa zapomocą wykładów o malarstwie współczesnym nie tylko dla młodzieży szkolnej, lecz i dla dorosłych, interesujących się sztuką plastyczną.

Rozbiórka mostu w Opaleniu i budowa nowego mostu w Toruniu. Zgodnie z programem zakreślonym przez komitet budowy mostu drogowego w Toruniu a zatwierdzonym przez M. R. Publ. — rozbiórka mostu w Opaleniu postępuje planowo naprzód. Do końca roku ubiegłego rozebrane zostały 3 przęsła, każde o rozpiętości 78 mtr. i jedno o rozpiętości 130 mtr. — o łącznej wadze około 3800 tonn. W ciągu zimy obecnej mimo ogromnie niekorzystnych warunków atmosferycznych, jak niebywałe silne mrozy i zawieje śnieżne zdołano rozebrać jedno przęsło o rozp. 130 mt.

Ponadto wydobyto kamień okładzinowy z 2 przyczółków i z 3 filarów mostowych. Części rozbiieranego mostu i kamień okładzinowy przewożone były aż do chwili zamarznięcia Wisły tj. do 17 grudnia z. r. — berlinkami do Torunia, gdzie równocześnie z rozbiórką mostu w Opaleniu wre praca nad budową nowego mostu drogowego na Wiśle. Stan robót przy tym moście przedstawia się następująco:

Pod prawobrzeżny przyczółek mostowy założono już fundamenty i wykonano znaczną część przycz. lewobrzeżnego, który dokończony zostanie z nastaniem pory wiosennej. Prócz tego, założone zostały fundamenty kesonowe pod 3 filary ukończone obecnie w całości.

W przyszłym okresie budowlanym wykończone będą obydwa przyczółki i 4 filary rzeczne fundowane na kesonach których głębokość osiągnie około 18 mtr. poniżej poziomu małej wody. Niezależnie od wymienionych prac zamierzone jest wykonanie montażu 3 przęseł o rozp. 78 mtr. każde i jednego lub 2 o rozpiętości 130 mtr.

Zaznaczyć wypada, że programowy postęp robót przy budowie nowego mostu drogowego na Wiśle, którego całkowity koszt wyniesie około 18.000.000 zł. w znacznej mierze uzależniony jest od przekazania przez Magistrat m. Torunia 1.500.000 zł. jako pierwszej połowy przyrządzonego udziału w kosztach budowy. (S)

Z Grudziądza.

Teatr grudziądzki.

Środa, 13. bm. „Frasquita“, a w czwartek 14. bm. „Płomenna noc“.

Dwie pary bliźniąt. Donosi „Gon. Nadw.“: Polsce nie grozi wyludnienie — jak Francji. Liczba mieszkańców w naszym kraju szybko się zwiększa. W tych dniach, w dwu tylko rodzinach, przybyło miastu aż czterech młodych zdrowych obywateli.

Jak się dowiadujemy, małżonki pp. prof. gimn. matem. Różańskiego i dyrektora gimn. niem. Rongusza, obdarzyły ich bliźniętami — chłopcami. W sferach inteligentnych wypadek to dosyć rzadki, nawet w Polsce.

Strajk taksówek. Dnia 12 bm. wybuchł strajk taksówek grudziądzkich. Strajk, który objął wszystkie miejscowe taksówki, powstał na tle zatargu między Magistratem a właścicielami autoróżek.

KRONIKA

Chelmża, dnia 14 marca 1929 roku.

Kalendarzyk.

Czwartek: Longina, Klemensa.

Piątek: Cyrjaka z tow. mm.

Wschód słońca: 5,55 rano

Zachód słońca: 17,36 po poł.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Dyżur nocny pełni „Apteka pod Orlem“.

— **Stan pogody.** Temperatura powietrza między dniem a nocą waha się obecnie powyżej lub poniżej zera. W nocy termometr wskazuje jeszcze do 10 stopni C. poniżej zera, a podczas dnia podnosi się na słońcu do 15 stopni powyżej zera. Horyzont zachmurzony w godzinach rannych, wypogadza się zazwyczaj około południa i inż do samego wieczora zlotodajne słonko darzy stan pogody się nie zmieni, co byłoby niezwykłym w obecnej porze marcowej, to za kilka dni zostaniemy zaalarmowani zatrzważającymi wieściami o ruszeniu wód w rzekach — o powodzi.

— **Wybryki przedpoborowej młodzieży.** Wczoraj wieczorem, jako w przeddzień odmarszu, do wojska kilku tutejszych młodzieńców urządziło sobie libację, uracząc się przytem nadmiernie trunkami wysokowemi. Będąc w stanie podchmielonym, wywołali awantury uliczne, wskutek czego policja zmaszona była w to wkroczyć. Głównego sprawcę przytrzymaono i osadzono w areszcie. Inni zaś odpowiadać będą za naruszenie spokoju publicznego.

— **Na walkę z alkoholizmem.** P. minister spraw wewnętrznych dokonał podziału pomiędzy 30 instytucji społecznych kredytu w wysokości 150 000 na zapoczątkowanie walki z alkoholizmem.

Na walkę przeznaczone są fundusze z niektórych kar administracyjnych i obrotów monopolu spirytusowego. Dotychczas jednak skarb bardzo mało na ten cel z wymienionych kwot wyasygnował.

— **Interesujące dla płatników podatku obrotowego.** W tych dniach podpisał minister skarbu doniosły okólnik w sprawie wymiaru podatku obrotowego za rok 1928. Okólnik ten daje władzom skarbowym cały szereg wskazówek w sprawie sposobu wymiaru wspomnianego podatku.

Najważniejsza zmiana, jaką wprowadza okólnik jest oparcie szacunku podatku na dokładnych informacjach w taki sposób, aby podatnik miał zawsze możliwość obrony.

Nie trzeba podkreślać, jak wielkie znaczenie posiada ów okólnik, zwłaszcza w tej dziedzinie, gdzie zbytnia gorliwość urzędników skarbowych wyrządzała nawet do pewnego stopnia krzywdę.

— **Włamanie.** W nocy z dnia 11 na 12-go, nieznanemu dotąd sprawcy wylamali okno do spiżarni w domu pp. Swiackich w Przystani i zabrali cały zapas wędliny, słoniny i mąki, zostawiając jedynie konfitury. Jednocześnie wylamali okno w piwnicy, lecz nie znaleźli tam nic do zabrania, więc oddalili się z łupem. Powiadomiona natychmiast policja o dokonaniem włamaniu, zaczęła poszukiwanie, korzystając ze świeżych śla-

Ostatnie telegramy.

Warszawa (AW). Do Warszawy wróciła delegacja Polskiego Czerwonego Krzyża, która przebywała w Kownie w celu rokowań o wymianę więźniów politycznych między Polską a Litwą. Rokowania te doprowadziły do pomyslnych rezultatów.

Warszawa (AW). Jedna z agencji stołecznych komunikuje, iż zwołane na wczoraj posiedzenie państwowej rady spóżywców nie przyszło do skutku z powodu braku kompletu członków, którzy widocznie mało interesują się ważnymi zagadnieniami aprowizacji ludności. Termin nowego zebrania nie jest oznaczony.

Warszawa (AW). Wczoraj po południu p. premier Bartel odbył dłuższą konferencję z prezesem klubu BB. pułk. Śliwkiem oraz posłem prof. Krzyżanowskim.

Warszawa (AW). Dzisiejsza prasa warszawska zamieszcza przebieg wczorajszego posiedzenia komisji budżetowej rozpatrującej sprawę b. ministra skarbu Czechowicza bez żadnych komentarzy, oprócz „Robotnika“, który stwierdza, iż wczorajsze obrady przyniosły wyjaśnienie całego szeregu punktów.

Warszawa (AW). Dziś o godz. 9.25 rano powrócił z zagranicy do Warszawy minister spraw zagranicznych Zaleski. Wraz z p. ministrem powróciła jego małżonka, oraz towarzyszący mu wyżsi urzędnicy centrali MSZ.

Warszawa (AW). Pracodawcy francuscy zapotrzebowali 2588 robotników polskich, którzy znajdują pracę w górnictwie, hutnictwie i rolnictwie francuskim. Robotnicy wyemigrują do Francji w b. r.

Warszawa (AW). Do Warszawy przybyła w przejeździe do Moskwy grupa 64 oficerów afgańskich.

Warszawa (AW). Doradca finansowy rządu polskiego p. Dewey wydaje dziś obiad dla władz Banku Polskiego. Obiad odbędzie się w prywatnych apartamentach doradcy amerykańskiego.

dów, które prowadziły przez jezioro. Policja jest na tropie sprawców.

— **Ujawnione kradzieże.** W związku z przychyceniem przez tutejszy posterunek policyjny znanego na naszym gruncie złodzieja Karola Kierzkowskiego, o którym piszemy na innym miejscu, ujawnione zostały dwie nowe kradzieże. W ubiegłym tygodniu zakradli się jacyś sprawcy do zabudowań właściciela majątku Kucborek p. mjr. Grucy, gdzie skradli po kilka sztuk gęsi, indyków i kur, a drugą — u rolnika Frydrycha w Bieleczynach, któremu skradziono centnar wędlin. Część skradzionych rzeczy zwrócono poszkodowanym. Sprawców kradzieży niebawem spotka zasłużona kara.

— **Kino „Konkordja“** wyświetla w dzisiejszy czwartek, 14 bm. (tylko jeden dzień) wielki superfilm pt.: „Ostatnia miłość następcy tronu“, czyli „Ostatni walc“. Jest to przepiękny romans, wzięty z życia arystokracji carskiej w Rosji, przyciągający swą niezwykle interesującą fabułą i oprawą cudnych zdjęć. Na ekranie srebrnym przewijać się będą świetni artyści Liljana Haid, Willi Fritsch i Luzy Veron, zachwycając swą artystyczną grą widzów. Początek seansów o godz. 7-mej i 8.40 wieczorem. Dziś randez-vous wyznaczmy sobie w „Konkordji“.

Bank Polski płacił w dniu 12 marca za

dolary amerykańskie	8,85 — 8,84
funty szterlingów	43,10
franki szwajcarskie	170,81
franki francuskie	34,69
marki niemieckie	210,75
guldeny gdańskie	172,34

Gielda zbożowa.

POZNAŃ dnia 11. 3. 1929 roku.

płacono za 100 kg. w zł.

Żyto nowe	33,90 — 34,40
Pszenica nowa	47,25 — 48,25
Jęczmień przemiałowy	32,25 — 33,25
Jęczmień browarowy	38,50 — 35,50
Owies	33,25 — 34,25
Mąka żytnia 70 proc.	00,00 — 49,25
Mąka pszen. 65 proc.	65,75 — 69,75
Otręby żytnie	25,25 — 26,25
Otręby pszenne	26,75 — 27,57

Rodacy, żądajcie wszędzie tylko wyroby krajowe!

Dnia 12. bm. zasnął w Panu opatrzony Sakramentami św. nasz kochany ojciec, teść, dziaduś, szwagier i stryjek, długoletni obywatel chełmiński
ś. p.

Józef Czerwiński

w 85-tym roku życia.

W ciężkim smutku strapiona

Rodzina.

Chełmża, Olaszyn, Wąbrzeźno.

Msza św. za spokój Jego duszy odbędzie się w sobotę, dnia 16. III. 29. o godz. 9-tej rano w kościele pokatedralnym. Pogrzeb tego samego dnia o godz. 4 popoł. z domu żałoby (Chełmińskie przedm. 4a).

Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza

z odpowiedzialnością ograniczoną

w Grudziądzu

przyjmuje wkłady w każdej wysokości za oprocentowaniem

10% (dziesięć procent)

w stosunku rocznym. Do 1.000,— zł. zwracamy na każde żądanie, ponad 1.000,— zł. za dwutygodniowym wypowiedzeniem.

Gwarancje Kasy wynoszą obecnie 2.600.000 zł. na podstawie wpłaconych udziałów, oraz 500.000 zł. w postaci nieruchomości i ruchomości, razem więc

3.100.000- zł.

Wkłady nasi mają pierwszeństwo przy przyjęciu na członka i uzyskaniu temsamem pożyczki.

Wkłady mają pierwszeństwo przy nabywaniu parcel z majątków, które parcuje Kasa, pozatem dostarcza swym wkładcom i członkom na dogodnych warunkach cegły i drzewa budulcowego.

Zatem oszczędzajcie

w Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej
w Grudziądzu, Plac 23-go Stycznia nr. 21.

Konto czekowe w P. K. O. Poznań nr. 206.780.

Słow. Dzieciątka Pana Jezusa

urządza w niedzielę 17 marca 1929 r. o godzinie 7,30 wieczorem w sali „VILI-NOWEJ“.

Wieczór misyjny

Program:

1. Niespodzianka, 2. Ochrona dziewcząt — czyli Cecylja, 3. Wiersz: „Cyganka“, 4. W Opiece Marji.

Ceny miejsc: rezerw. 2 zł. I. miejsce 1,50 zł. II. miejsce 1 zł. Wstęp 50 gr.

W sobotę 16 marca br. o godz. 4-ej popoł.

— Generalna próba —

wstęp dla dzieci 20 gr., dla dorosłych 50 gr.

Czysty zysk przeznaczają się na misje zagraniczne.

O liczny udział prosi

ZARZĄD.

Służąca

najchętniej ze wsi, umiejąca gotować i do wszelkiej pracy domowej. Zgłoszenia Restauracja i skład kolonialny

Leon Brzuskiwicz
ul. Szewska 45.

Sery śmietankowe

Óledzie ^{niekapano} w rozmaitych sosach

SARDYNKI w oliwie

☛ poleca po najniższych cenach ☚

Wiktor Olszewski

Chełmża — ulica Toruńska 36.

Składajcie datki na pomnik dla poległych naszego miasta.
☛ ☛ Składki przyjmuje redakcja Przeglądu Pomorskiego.

GDZIE można tanio otrzymać DRUKI?

Łatwo i wiele pieniędzy oszczędzisz!

Otrzymasz na każdy czas!

szybko i tanio!!!

Druki rozmaitego koloru!

Plakaty!

Uwiedomienia ślubne, zaproszenia, wizytówki,

Urzędowe i prywatne!

jako i wszelkiego rodzaju formularze, listy, koperty

dla przemysłu i kupiectwa.

Gdzie?

W „DRUKARNI PRZEMYSŁOWEJ“

Fr. Miemczyka w Chełmży, Rynek Bedn. róg Hallera